

TYPICKÉ PŘÍKLADY PORUŠENÍ ETIKY

(Z přílohy k USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 17. srpna 2005 č. 1005 k návrhu Etického rámce výzkumu)

- získání účelových nebo jiných prostředků na výzkum a vývoj podvodným způsobem (předstíráním neexistující kvalifikace, dezinformováním o předchozích výsledcích a praxi, vytvářením falešných a zkreslených představ o výsledcích atd.), zfalšování výsledků výzkumu nebo jejich prezentace,
- porušování práv z duševního vlastnictví nebo účelová manipulace s nimi uváděním částí textu či faktů jinde publikovaných jinými autory bez odkazu nebo poděkování,
- vědomá nesprávná interpretace výsledků rešeršních studií, pozorování nebo experimentů,
- prezentování fiktivních údajů jako výsledku pozorování nebo experimentu, selektivní výběr údajů, především vynechání některých údajů s cílem podpořit předpokládanou hypotézu apod.,
- záměrná nesprávná interpretace výsledků nebo účelové vytvoření zkreslených závěrů na jejich základě,
- takové chování vůči kolegům a kolegyním nebo podřízeným, které je vedeno s cílem ovlivňovat výsledky jejich výzkumu (tím není míněna diskuse k určitému výzkumu),
- záměrné prezentování výsledků jiných badatelů nekorektním a tendenčním způsobem, prezentování sebe jako autora nebo spoluautora bez významného přispění k získání, interpretaci nebo zpracování výsledků výzkumu, neuvedení autorů, kteří významně přispěli k výzkumu, a naopak uvedení jmen výzkumných pracovníků, kteří se na výzkumu a publikaci nepodíleli vůbec nebo jen minimálně,
- nedbalost při provádění výzkumu,
- získávání citací vlastních prací cestou dohody několika autorů o vzájemných účelových citacích svých prací,
- neoprávněné získávání osobních údajů při výzkumu předstíráním, že se o osobní údaje nejedná (například kombinací údajů v dotazníku nebo žádostí o vyplnění osobních údajů v příloze k anonymnímu dotazníku),
- nevhodné zacházení s důvěrnými a citlivými informacemi,
- pořizování kopií designu a softwaru bez povolení.

Autor nebo spoluautor publikace nedopouští se plagiátorství¹, když:

- a) při každém citování jiných autorů uvede odkaz na informační zdroj, přitom při shrnutí poznatků jiného autora vyjádří původní myšlenky v dobré víře a bez vědomého zkreslení,
- b) cituje i podstatné práce, které nepotvrzují jeho domněnky a interpretace výsledků, objeví-li významnou chybu ve svých publikovaných údajích, provede odpovídající kroky k nápravě chyb v publikaci, jako například vytisknutí errata nebo jiné opravy, stažení publikace nebo jiné náležité kroky,
- c) zbytečně nevytváří nadbytečné publikace² a nefragmentuje výsledky výzkumu do více publikací na úkor jejich kvality a přehlednosti,

¹ Plagiátorství v nejhrubším smyslu je opisování nebo publikace cizích výsledků výzkumu a vývoje.

² Které se liší od již publikovaných vlastních prací jen minimálně v textu a obsahují tatáž data. Za nadbytečnou publikaci se nepovažuje pozdější rozvinutí výsledků uvedených ve sbornících z konferencí a „preprintů“ (kterým může být i krátké sdělení) do regulérní publikace. Publikace nadbytečných článků je omluvitelná z etického hlediska pouze tehdy, jestliže se autor může oprávněně domnívat, že je to v zájmu čtenářů. Takovým důvodem může být rozšíření okruhu čtenářů (například jazykové mutace). V tomto případě by k publikování obdobných sdělení mělo dojít se souhlasem obou (více) vydavatelů.

CO JE PLAGIÁTORSTVÍ

1. CO JE PLAGIÁTORSTVÍ

Plagiátorství je vydávání práce někoho jiného za vlastní

Jedná se o kopírování nebo parafrázování již publikované práce (v jakékoli podobě), která je chráněna autorskými právy **bez výslovného souhlasu majitele autorských práv**. Je to odcizení majetku duševního charakteru: **vydávání myšlenek, návrhů, invencí, návodů ... někoho jiného za vlastní, kopírování z práce jiného studenta, nechat práci vytvořit někým jiným** (spolužák, kamarád ...) a předložit ji k hodnocení jako vlastní práci.

Plagiátorství je také zamlčení (neuvedení) zdrojů, ze kterých vytvořená práce čerpá zamlčení zdrojů, ze kterých bylo **citováno**, zamlčení zdrojů, které byly v práci **parafrázovány**, zamlčení **knih, časopisů, sborníků či jiných elektronických médií (internet)**, ze kterých bylo při tvorbě práce čerpáno, zamlčení **zdroje důležitých myšlenek, návrhů, invencí, návodů**, které jsou v práci použity, zamlčení **zdroje dat**, které vytvořil někdo jiný a které jsou v práci použity.

Plagiátorství je forma nečestného chování, kterou škola považuje za závažný přestupek.

Ve chvíli předložení práce k hodnocení si musí být student jist tím, že neporušil autorská práva osob v jeho díle zmíněných, dotčených, převzatých či citovaných a že všechny zdroje, ze kterých čerpal, ve své práci uvedl.

Masarykova univerzita upozorňuje všechny studenty, že disponuje ve svém studijním informačním systému elektronickou službou na odhalování plagiátů ve vysokoškolských pracích.

Viz blíže http://www.rect.muni.cz/AKTUALITY/SW_proti_plagiatum.pdf

2. JAK SE VYVAROVAT PLAGIÁTORSTVÍ

Každý zdroj, ze kterého je čerpáno, má stanovená (implicitně nebo explicitně) pravidla (omezení) s jeho zacházením. Tato pravidla je nutno při zacházení se zdrojem ctít (bez ohledu na to, zda-li mají či nikoliv oporu v zákoně) a důsledně dodržovat.

Citace je doslovné uvedení části z jiného zdroje ve vlastní práci. Citovaný text **musí být v uvozovkách a bezprostředně za ním musí následovat reference (odkaz) na zdroj, při citování je vždy nutné jednoznačně odlišit co je prací autora a co je převzato z citovaného zdroje**. Další chybou je **nepřesné citování**, tj. text uvedený v uvozovkách se v daném zdroji nevyskytuje v uvedeném znění. Je povinností autora přesvědčit se, že zdroj cituje přesně. Tento problém vzniká často tehdy, když autor nezíská citaci z originálního zdroje, ale z jiného, ve kterém se použítá citace vyskytuje (nejčastěji na internetu). **S internetem také souvisí problém dostupnosti zdroje**. Text může být ze serveru přesunut na jiné místo nebo i odstraněn. Proto je vhodné uvést kromě úplné URL adresy i datum citace a název citace nebo klíčová slova, která by posléze posloužila k nalezení zdroje pomocí www vyhledávačů při nedostupnosti dokumentu na uvedené URL.

Katedra sociologie: Způsob citace je upraven podle praxe Sociologického časopisu, resp. Sociálních studií. **V případě knihy musí každý bibliografický údaj obsahovat:** Příjmení a křestní jméno nebo zkratku křestního jména autora nebo autorů. Pokud má dílo víc než jednoho autora, uvádějí se všichni, není-li jejich počet vyšší než tři; při vyšším počtu se uvádí jen první z nich s následnou zkratkou "a kol." (u anglických citací "et al."). Rok vydání. Název díla (kurzívou). Domicil a nakladatelství. Jde-li o sborník, uvádí se jméno pořadatele se zkratkou (ed.) či jména pořadatelů se zkratkou (eds.) za jménem respektive jmény.

Pokud je citován článek, pak bibliografický údaj musí obsahovat: Příjmení a křestní jméno nebo zkratku křestního jména autora nebo autorů (analogicky jako u knihy). Název článku (v uvozovkách). Název periodika (kurzívou). Ročník a strany článku. Podrobné příklady a návod na <http://www.boldis.cz/citace/citace1.pdf>

Parafrázování je použití zdroje pro vlastní potřebu způsobem jiným, než je jeho citování. I v případě parafrázování je nutné uvést referenci na zdroj, ze kterého autor vycházel. Neuvedení zdroje parafrázovaného textu je také plagiátorství.

Obecně známá fakta. Každá práce se skládá z několika částí, v nichž autor sděluje (opakuje) obecně známá fakta, z nichž vychází a která není nutné dokládat citacemi. Obecně známá fakta lze definovat jako fakta, která lze nalézt ve velkém množství zdrojů a jsou známa širokému okruhu lidí (přinejmenším v oboru, ve kterém práci píšeme).

Pozor: názor, že nemusíte uvádět původní zdroj, když si někde něco přečtete a pak text popíšete ve své práci zcela jinými slovy, JE MYLNÝ!!!

Je úplně jedno, zda daný odstavec, myšlenku, návod či postup přepíšete zcela jinými slovy, přeložíte z/do jiného jazyka či rozmělníte v několika odstavcích textu. Hlavní idea tak nezačne být vaším duševním vlastnictvím a proto musíte uvést zdroj takové informace. **V opačném případě se dopustíte plagiátorství.**

Užiteční linky:

Tisková zpráva, Brno 16. srpna 2006: Masarykova univerzita vyvinula software proti plagiátům
http://www.rect.muni.cz/AKTUALITY/SW_proti_plagiatum.pdf

Bibliografické citace dokumentu podle CSN ISO 690 a CSN ISO 690-2 (01 0197)
<http://www.boldis.cz/citace/citace1.pdf>